

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ФАКУЛТАТИВНУ НАСТАВУ: КАЛИГРАФИЈА

РАЗРЕД: **ЧЕТВРТИ, ПЕТИ и ШЕСТИ**

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: **30**

ОПШТИ ЦИЉЕВИ

- Развијање свијести о важности његовања традиције, те развијање интересовања за очување ћирилице тј. ћириличног писма, кроз јавну употребу и навике писања;
- Увиђање значаја лијепог писања ћириличног писма, те развијање стваралаштва и креативности код ученика;
- Подстицање, развијање и његовање способности и вјештина као што су: истраживање, прецизност, јасност, истрајност, систематичност, једноставност и потпуност;
- Развијање способности за препознавање животних ситуација у којима се могу примијенити калиграфска знања.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ

- Оспособљавање ученика за лијепо писање и развијање естетско-умјетничких способности кроз стварање разноликих идеја;
- Стицање и развијање практичних и креативних вјештина писања;
- Усвајање и развијање правилног кориштења различитих врста линија и орнамената;
- Развијање и усавршавање способности за обједињавање линија у слова исписана на калиграфски начин, повезивање калиграфских слова у ријечи и реченици;
- Оспособљавање ученика за кориштење различитих материјала и подлога за калиграфско писање, те оспособљавање за припремање одговарајућих материјала за калиграфско писање;
- Развијање, увјежбавање и усавршавање графомоторичких способности у процесу лијепог писања;
- Развијање способности концентрације, пажње и стрпљења.

Теме	Оквирни број часова
Тема 1: Припрема за калиграфско писање ћирилице	4
Тема 2: Почетно писање калиграфских штампаних слова ћирилице	12
Тема 3: Почетно писање калиграфских писаних слова ћирилице	14

Исходи учења	Садржаји програма/ појмови	Примјена научног
Тема 1: Припрема за калиграфско писање ћирилице (4 часа)		
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● објасни шта је калиграфија, те да зна да постоје различите врсте калиграфије (кинеска, јапанска, ћирилична ...); ● препознаје и разликује прибор за лијепо писање; ● правилно сједи, те рукује прибором за калиграфско писање; ● објасни улогу различитих материјала за калиграфско писање; ● употреби и правилно користи различите материјал за писање калиграфских елемената; ● зна специфичности и различите могућности материјала за калиграфски рад; ● именује линије и групише их према облику; ● прикаже облике помоћу линија (једноставне и сложене, уске и широке, косе, усправне и положене линије); ● пресликава цртеже различите по сложености. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Калиграфија, ћирилично писмо и почеци словенске писмености. ● Прибор за писање калиграфског писма (меке оловке, фломастери, калиграфско перо, кистови, воштани пастели, туш...). ● Положај и држање тијела при писању. ● Калиграфско писање у одређеном простору. ● Различите линије, облици и формати (једноставне, сложене, косе, танке, усправне, дебеле линије). 	<ul style="list-style-type: none"> ● Ликовна култура (Простор-повезивање разних облика у цјелину...) ● Физичко васпитање
Тема 2: Почетно писање калиграфских штампаних слова ћирилице (12 часова)		
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● пише елементе слова у одређеном простору и у потребном правцу (лијево-десно, горе-доље); ● детаљно и прецизно пише графичке елементе 	<ul style="list-style-type: none"> ● Елементи штампаних слова (калиграфски 	<ul style="list-style-type: none"> ● Ликовна култура (знакови и

<p>штампаних слова;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● покаже да успјешно контролише руку и процјењује простор; ● пише велика и мала калиграфска (штампана) слова ћирилице; ● пише своје иницијале калиграфским писмом; ● пише своје и иницијале других особа калиграфским штампаним словима; ● пише краће ријечи калиграфским писмом (штампаним словима); ● пише краће реченице калиграфским писмом (штампаним словима). 	<p>орнаменти).</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Графички елементи штампаних слова. ● Ћирилична штампана слова према калиграфским правилима. ● Иницијали (штампаним словима). ● Писање и преписивање калиграфским пером и тушем (штампаним словима-ријечи, реченице). 	<p>симболи, орнаменти... дорада и преобликовање започетих облика ...).</p> <ul style="list-style-type: none"> ● У графичком дизајну и развијању интересовања за занимање из ове области. ● У занимањима из различитих умјетничких области .
---	--	---

Тема 3: Почетно писање калиграфских писаних слова ћирилице (14 часова)

<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● пише елементе писаних слова у одређеном простору и у потребном правцу (лијево-десно, горе-доље); ● детаљно и прецизно пише графичке елементе писаних слова; ● покаже да успјешно процјењује простор за писање писаних калиграфских слова; ● пише велика и мала калиграфска (писана) слова ћирилице; ● правилно повезује калиграфска писана слова у ријечима и реченицама; ● пише своје, и иницијале других особа калиграфским писмом (писаним словима); ● пише различите натписе користећи се калиграфским писмом; 	<ul style="list-style-type: none"> ● Елементи писаних слова (калиграфски орнаменти). ● Графички елементи писаних слова. ● Ћирилична писана слова према калиграфским правилима. ● Иницијали (писаним словима). ● Писање калиграфских писаних слова појединачно, у ријечима и реченицама 	<ul style="list-style-type: none"> ● Практична примјена калиграфског писма приликом креирања и израде украсних предмета, позивница, дизајнирању визит карте, осмишљавању и писању честитке.
---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> ● пише ријечи и реченице користећи калиграфско писмо (писана слова); ● креира и изради позивницу, те осмисли и напише честитку за значајније празнике и догађаје (Божић, Нову годину, рођендан, разне породичне свечаности...). 		
--	--	--

УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА

Факултативна настава је намијењена ученицима који исказују посебна интересовања за различите области и садржаје, који могу бити дијелом усклађени са редовним наставним програмима појединих наставних предмета, али првенствено оне области и садржаје који се не изучавају у оквиру било којег редовног наставног програма. Ученици похађају факултативну наставу на добровољној основи и у складу са својим интересовањима.

Изучавање калиграфије кроз овај факултативни програм предвиђено је за ученике четвртог, петог и шестог разреда (друга тријада), што омогућава да у групи ученика који су се определијелили за факултативну наставу налазе ученици различитих разреда.

Програм калиграфије предвиђен је за реализацију током наставне године, са укупним фондом од 30 часова. О динамици реализације часова током наставне седмице (распореду и броју часова) одлуку доноси школа, у сарадњи са наставником који реализује наставу. Школа доноси одлуку да ли ће факултативна настава Калиграфије бити заступљена са једним или два часа седмично, при чему треба водити рачуна о дневном и седмичном оптерећењу ученика.

Предложени фонд часова за реализацију програмских садржаја и остварење исхода учења у оквиру предложених тема, наставник може кориговати у складу са потребама и интересовањима ученика, те у складу са условима и могућностима школе. Наставник има слободу извршити прерасподјелу фонда часова за поједине наставне теме или садржаје.

У складу са захтјевима одређених исхода учења и садржаја програма, реализација факултативне наставе Калиграфије, по правилу се одвија у простору школе, али је могуће и ван простора школе организовати посјете установама и удружењима која могу пружити подршку у успјешнијој реализацији програмских садржаја.

Појединце из локалне заједнице, који имају искуства и већ развијене компетенције за калиграфско писање ћирилице, могуће је укључивати у процес реализације дијела програмских садржаја ове факултативне наставе.

Наставни програм Калиграфија обухвата три наставне теме, које су конципиране на начин да их може реализовати наставник разредне наставе, вјероучитељ или други наставник

предметне наставе који има афинитета и интересовања, али и одређене вјештине, знања и способности потребне за успјешну реализацију предвиђених програмских садржаја.

Часови факултативне наставе требају бити организовани на занимљив начин, прилагођен узрасту ученика друге тријаде, који су исказали интерес за наведене садржаје. Сваки ученик који жели може савладати калиграфско писмо. Резултат учења ће зависити, како од степена заинтересованости и рада ученика, тако и од квалитета подршке и подстицања наставника. Вјежбање је један од важних и кључних елемената у савладавању калиграфије, што ученицима треба бити познато и јасно, али истовремено вјежбање писања калиграфског писма треба да буде посебан вид опуштања и треба позитивно да утиче на концентрацију и пажњу ученика. Наведено је кључна одговорност наставника.

Редослијед писања група калиграфских слова, зависи од више фактора, а неки од њих су: слова која се састоје од косих и правих линија су најлакша слова, слова која имају кружне и полукружне елементе су сљедеће група, те слова која представљају комбинацију равних и кружних елемената, са више завоја и цртица.

Један од редослиједа учења писања калиграфских штампаних слова може бити и овај:

Аа, Дд, Лл, Љљ, Мм.

Гг, Пп, Тт, Нн, Њњ.

Ее, Ии, Оо, Сс.

Бб, Вв, Рр, Жж.

Ђђ, Ћћ, Зз, Кк.

Јј, Уу, Фф, Хх.

Цц, Чч, Џџ, Шш.

Наставник има слободу, уважавајући одређена правила калиграфског писања, да одлучи о редослиједу писања штампаних и писаних слова ћирилице. Темпо учења и израде калиграфских слова треба прилагодити способностима, вјештинама и интересовањима ученика.

Калиграфија и калиграфско писање подразумијева и излагање ван оквира обликовања ћириличних слова, било штампаних или писаних, који налаже Правопис српског језика, јер калиграфија даје могућност умјетничког и креативног обликовања и писања. Осим одређених правила у писању калиграфских елемената слова, ученици имају могућност да на оригиналан и стваралачки начин искажу своје идеје у обликовању ћириличног писма, што додатно утиче на њихову мотивисаност и интересовање за бављењем калиграфијом.

С циљем промовисања српског језика и ћириличног писма, као и ученичких талената, пожељно је планирати завршну смотру у виду изложбе калиграфских радова ученика, као резултат ученичких постигнућа у области калиграфије.

Осим завршне смотре могу се расписати и различити конкурси поводом обиљежавања неких значајних датума и празника (ученичка свеска са најљепшим ћириличним писмом, позивница за празник, рођенданска честитка, најљепши читалачки дневник писан ћирилицом и креиран у склопу активности Пројекта „Читалићи“...). Могуће је у школама

организовати сталне или повремене изложбене поставке са радовима насталим на факултативној настави калиграфије, али организовати и путујуће изложбе калиграфије.